

УДК 336.531.6
ББК 65.9 (4 Укр) 26

Румянцева Г.І.

**МЕХАНІЗМ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ УТВОРЕНЬ
В УМОВАХ ПІЛЬГОВОГО РЕЖИМУ ОПОДАТКУВАННЯ**

Нововолинський факультет
Тернопільського національного
економічного університету,
45407, м. Нововолинськ, Волинська обл.,
бульвар Шевченка, 29,
тел.: 334440291, 32409,
факс: 32409,
e-mail: nv_tney@mail.ru

Анотація. Розкрито зміст фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання територіальних господарських утворень. Запропоновано модель фінансового механізму реалізації фінансового забезпечення інвестиційної діяльності таких суб'єктів.

Ключові слова: механізм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, суб'єкти господарювання території пріоритетного розвитку.

Annotation. The contents of the financial supply of investing activity of the subjects of the territorial economic structures is revealed. It is presented the model of financial mechanism of realization financial supply of such subjects investing activity.

Key words: the mechanism of financial supply of investing activity, the subjects of territorial economic structures.

Вступ. Розвиток ринкових відносин та активна інтеграція вітчизняної економіки в європейський і світовий простір актуалізують питання підвищення ефективності державної регіональної політики. Його нагальність посилюється впродовж останніх 10–15 років, однак серйозні зрушення не спостерігаються, що зумовлено обмеженістю фінансових ресурсів для прямого фінансування вирішення економічних і соціальних проблем регіонів. За цих умов єдиним засобом забезпечення регіонального розвитку є залучення додаткових інвестицій приватного сектора. Так, у зв'язку із цим постає низка питань фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Особливої актуальності набуває дана проблема в контексті реалізації пільгового режиму інвестування в умовах функціонування територіальних господарських утворень в Україні (спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку).

Проблематиці функціонування ВЕЗ і ТПР присвячені публікації та наукові праці О.Анісімової [1], О.Маричевої [2], В.Пили [3], В.Письмака [4], О.Сиволапа [6], О.Чмир [3].

Однак поки що залишається недостатньо висвітленою проблематика особливостей фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств – суб'єктів територіальних господарських утворень.

Постановка завдання. Відтак основне завдання публікації – дослідження теоретичних основ фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання і, зокрема, суб'єктів територіальних господарських утворень на прикладі ТПР у Волинській області. Мета публікації – розкриття змісту фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання територій з преференційним режимом і визначення структури механізму фінансового забезпечення таких суб'єктів.

Результати. При існуючій багатоваріантності організаційних форм спеціальних (вільних) економічних зон (ВЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (ТПР) їх сутність полягає у відносній відособленості певної території чи суб'єкта господарювання від загальноекономічного режиму. Мета, з якою на території держави запроваджуються особливі преференційні режими господарювання, полягає в активізації підприємництва, інвестиційної та інноваційної діяльності, підвищенні зайнятості.

Економічну основу підприємництва на територіальних господарських утвореннях становить можливість використання спеціальних преференційних режимів. Це означає, що господарська діяльність у ВЕЗ і ТПР ґрунтується на запровадженні системи пільг та заохочень, котра орієнтована на стимулювання залучення підприємницького (інвестиційного) капіталу.

В Україні для більшості ТПР податкові пільги є основою преференційного режиму. Інвестиційна діяльність передбачає типові фіскальні пільги, які стосуються сплати податку на додану вартість, податку на прибуток і ввізного мита.

У процесі дослідження проведено теоретичний аналіз джерел і методів фінансування суб'єктів господарювання; розглянуто специфіку регулювання й стимулювання інвестиційної діяльності, що дозволило розкрити зміст фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання і, зокрема, територіальних господарських утворень.

Зазначимо, що у вітчизняній науці перші спроби визначення змісту поняття “фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання” здійснені науковцем В.М.Присяником, який трактує його як “послідовну сукупність практичних дій щодо забезпечення суб'єкта інвестиційними ресурсами з метою вирішення певних інвестиційних завдань” [5].

Адаптація наведеного до особливостей територіальних господарських утворень і поглиблення ступеня розкриття змісту їхніх інвестиційних завдань дали нам можливість стверджувати, що фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів територіальних господарських утворень доцільно розглядати як сукупність форм організації фінансових відносин, методів, способів та інструментів формування й використання фінансових ресурсів господарюючими суб'єктами, що функціонують у межах за-

Румянцева Г.І. Механізм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів...

значених утворень, з метою розв'язання конкретизованих економічних, соціальних та інших проблем.

За звичайних умов господарювання (без преференцій) до основних джерел фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання належать: прибуток, амортизаційні відрахування, позики (кредити), надходження від оренди майна, кошти бюджету, кошти дрібних інвесторів [7].

У процесі дослідження прагматики фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання (ФЗІД) виявлено основні джерела й інструментарій ФЗІД таких суб'єктів.

До основних джерел фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання за преференційного режиму господарювання належать: інвестиції, прибуток, амортизаційні відрахування, банківські кредити (коротко- і довгострокові), кошти, залучені шляхом випуску облігацій.

До того ж виявлено використання тимчасового джерела фінансових ресурсів, зокрема, кредиторської заборгованості. Зважаючи на специфіку заснування таких суб'єктів на недержавній формі власності (як правило, на приватній або колективній), доведено неможливість використання бюджетних асигнувань як потенційних джерел фінансового забезпечення інвестиційних суб'єктів господарювання ТПР.

Під інструментарієм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання територіальних господарських утворень слід розуміти сукупність методів, регуляторів і стимулів, нормативно-правового підґрунтя фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів територіальних господарських утворень.

Забезпечення інвестиційних потреб підприємств – суб'єктів ТПР передбачає використання трьох методів фінансування: внутрішнього, зовнішнього та змішаного (в різних комбінаціях і пропорціях поєднання залежно від етапу розвитку). Домінуючим методом фінансування на етапі створення підприємств є інвестування.

Застосування податкових і митних пільг у межах територіальних господарських утворень є системою спеціальних фінансових стимулів і важелів у механізмі фінансового забезпечення інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів.

Конкретизуючи зміст податкових і митних пільг, що надаються інвесторам на територіях із спеціальним режимом інвестиційної діяльності, слід зазначити, що до основних належать:

- звільнення від оподаткування прибутку протягом трьох років від моменту освоєння інвестицій;
- зменшення ставки оподаткування прибутку на 50% від діючої в період із четвертого по шостий рік від моменту освоєння інвестицій;
- звільнення від сплати ввізного мита та ПДВ протягом п'яти років при ввезенні на митну територію України матеріалів, сировини, устаткування.

Наявність податкових пільг дає підставу стверджувати про існування додаткових потенційних джерел фінансування, використання яких сприяє підвищенню рівня фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів територіальних господарських утворень у порівнянні з іншими суб'єктами.

Серед можливих джерел інвестицій, існуючих за пільгового режиму оподаткування, особливе місце посідають неявні джерела. До них належать фонди, що формуються в результаті використання запроваджених державою преференційних режимів функціонування господарюючих суб'єктів. До неявних джерел слід віднести частину прибутку, накопичену внаслідок застосування пільгового режиму оподаткування та спрямовану у формі реінвестиції в діяльність суб'єкта господарювання.

Виходячи з викладеного, механізм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів територіальних господарських утворень включатиме такі елементи:

- обґрунтування доктрини фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів;
- методи фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів;
- джерела та форми фінансування інвестиційної діяльності суб'єктів;
- спеціальну систему важелів державного регулювання й стимулів;
- нормативно-правове забезпечення процесів;
- методичку оцінювання інвестиційних проектів, що реалізуються.

Модель механізму фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів територіальних господарських утворень подано на рис. 1.

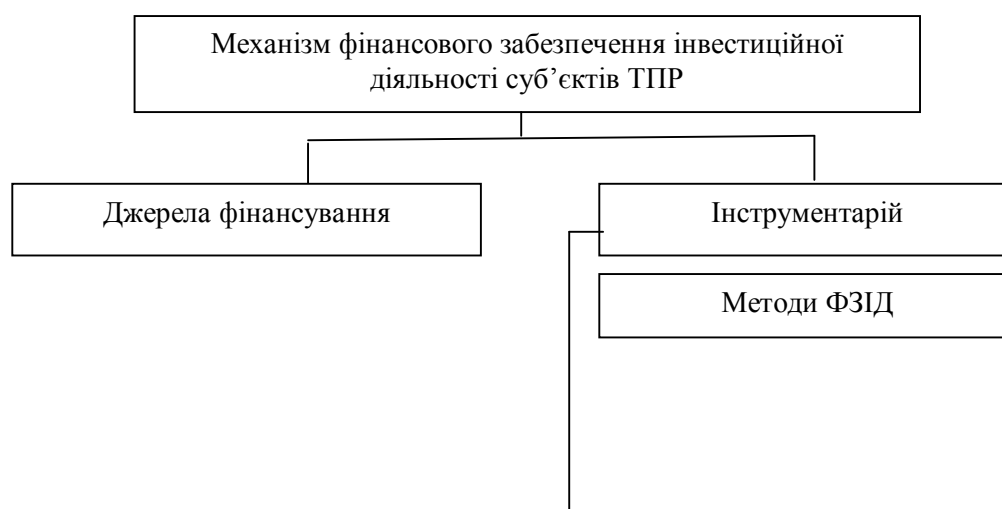

Рис. 1. Механізм фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів територіальних господарських утворень

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що трансформаційні перетворення, які супроводжуються демократизацією суспільного життя, зростанням попиту на фінансові ресурси й наявністю відставання в їх пропозиції, ускладнюють фінансові відносини, зумовлюють запровадження преференційних режимів інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. За таких умов реалізація останнього потребує функціонування відповідного фінансового механізму, що характеризується різноманітністю форм і методів мобілізації фінансових ресурсів суб'єктами господарювання, специфікою фінансових стимулів і важелів та методиками оцінювання ефективності інвестиційних проектів.

Сьогодні суб'єкти ВЕЗ і ТПР працюють, незважаючи на призупинення пільг, як і раніше. Базовий закон про спецрежими дає інвесторам незаперечну гарантію – “збереження в повному обсязі всіх матеріальних і нематеріальних прав” незалежно від будь-яких рішень органів виконавчої влади.

Хочемо також наголосити, що ми торкнулися лише окремих аспектів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, вирішення яких вимагає подальших наукових розвідок. Зокрема, це стосується з'ясування характеру й ступеня залежності прибутковості інвестиційних проектів від зміни фіскальних та інших стимулів, пошуку підходів до оцінки ефективності інвестиційних проектів в умовах преференційного режиму господарювання, вивчення відповідної системи взаємовідносин суб'єктів господарювання територіальних господарських утворень між собою та з державою.

1. Анісімова О. М. Управління інвестиційною діяльністю підприємства в умовах спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 “Економіка, організація і управління підприємствами” / О. М. Анісімова. – Донецьк, 2004. – 20 с.
2. Маричева О. В. Управління інвестиційними проектами в умовах ВЕЗ / О. В. Маричева // Фінанси України. – 2003. – № 9. – С. 71–78.
3. Пила В. Спеціальні (вільні) економічні зони: теорія та практика : навчальний посібник / В. Пила, О. Чмир. – К. : Київ. держ. торгов.-екон. ун-т, 1998. – 328 с.
4. Письмак В. П. Региональные аспекты специального режима инвестирования: теория и практика, проблемы и решения / В. П. Письмак. – Донецк : Донеччина, 2000. – 256 с.
5. Просяник В. М. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності (на прикладі промислових підприємств Харківської області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит” / В. М. Просяник. – Харків, 2001. – 20 с.

6. Сиволап Л. А. Іноземний капітал в економіці України в умовах спеціального режиму інвестиційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук. : спец. 08.05.01 “Світове господарство і міжнародні економічні відносини” / Л. А. Сиволап. – Донецьк, 2004. – 20 с.
7. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання : навчальний посібник / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.

Рецензенти:

Гуцал І.С. – доктор економічних наук, професор, декан факультету фінансів ТНЕУ;

Чорний Р.С. – кандидат економічних наук, доцент, декан Нововолинського факультету ТНЕУ.